

ПЕДАГОГІЧНА АКАДЕМІЯ:
НАУКОВІ ЗАПИСКИ

ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ОСВІТІ

УДК 37.01

DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.14249278>

Вплив академічного середовища на формування професійного етикету у студентів-юристів

Криштанович Мирослав Франкович

доктор наук з державного управління, професор, професор кафедри педагогіки та інноваційної освіти, Національний університет «Львівська політехніка», вул. Степана Бандери, 12, м. Львів, 79013, <https://orcid.org/0000-0003-1750-6385>

Біловус Дмитро Іванович

аспірант кафедри педагогіки та інноваційної освіти, Національний університет «Львівська політехніка», м. Львів, вул. Степана Бандери, 12, 79000, <https://orcid.org/0009-0000-7069-1634>

Прийнято: 15.10.2024 | Опубліковано: 29.10.2024

***Анотація.** Вивчення професійного етикету є важливою складовою підготовки студентів-юристів у закладах вищої освіти. Професійний етикет у юридичній діяльності являє собою систему норм і правил поведінки, що визначають взаємини між представниками професії, а також їхнє ставлення до колег, керівництва закладу вищої освіти та інших осіб, з якими студенти будуть спілкуватися в процесі навчання. У ході навчання важливо не лише передавати студентам професійні знання і навички, але й формувати у них етичні принципи, відповідно до яких вони повинні діяти в своїй подальшій*

ПЕДАГОГІЧНА АКАДЕМІЯ: НАУКОВІ ЗАПИСКИ

діяльності. Формування професійного етикету є частиною загального розвитку особистості майбутнього юриста, що включає етичне та моральне виховання, а також підготовку до практичної діяльності. Професійний етикет студентів-юристів є важливим аспектом їхнього професійного становлення, оскільки він визначає межі і правила поведінки, що забезпечують ефективну та етично обґрунтовану взаємодію у правовій сфері. Юрист, який дотримується високих стандартів професійної етики, сприяє розвитку правової культури та зміцненню правопорядку в суспільстві. Він поважає права та гідність інших людей, чітко дотримується принципів справедливості, об'єктивності та неупередженості, що є основними рисами юридичної діяльності.

У процесі навчання студентів юридичних спеціальностей важливу роль відіграє академічне середовище, яке створює умови для розвитку професійного етикету. Студенти повинні не лише засвоювати теоретичні знання з правознавства, але й формувати навички правильної комунікації, етичної поведінки та професійної відповідальності. Викладачі правничих дисциплін є ключовими фігурами у процесі формування професійного етикету. Вони повинні не лише передавати студентам знання з правових норм, але й стежити за їхньою поведінкою, надаючи зворотний зв'язок щодо дотримання етичних норм. Важливим аспектом є практичні заняття, на яких студенти вчаться взаємодіяти з іншими учасниками освітнього процесу, зокрема, через моделювання різних ситуацій, що можуть виникати в юридичній практиці.

Студенти юридичних факультетів повинні розуміти, що їхній професійний етикет формується не тільки через теоретичні знання, але й через морально-етичні принципи, які вони набувають у процесі взаємодії з колегами, викладачами та іншими представниками академічного середовища. Важливою складовою цього процесу є розвиток таких якостей, як відповідальність, дисциплінованість, здатність до критичного мислення та об'єктивної оцінки

ситуації, що дозволяє студентам усвідомити важливість етики та моральності в їхній майбутній професії.

Ключові слова: академічне середовище, професійний етикет, відповідальність, дисциплінованість, викладачі, студенти, заклад вищої освіти.

The influence of the academic environment on the formation of professional etiquette in law students

Myroslav Kryshtanovych

Doctor of Science in Public Administration, Professor, Professor of the Department of Pedagogy and Innovative Education, Lviv Polytechnic National University, 79013, Lviv, Stepana Bandera Street, 12, Lviv, Ukraine, <https://orcid.org/0000-0003-1750-6385>

Dmytro Bilovus

Graduate student of the Department of Pedagogy and Innovative Education Lviv Polytechnic National University, 79013, Lviv, Stepana Bandera Street, 12, Lviv, Ukraine, <https://orcid.org/0009-0000-7069-1634>

Abstract. *Objective. The study of professional etiquette is an important component of the training of law students in higher education institutions. Professional etiquette in legal activities is a system of norms and rules of conduct that determine the relationship between representatives of the profession, as well as their attitude to colleagues, the management of the higher education institution and other persons with whom students will communicate during the training process. During training, it is important not only to transfer professional knowledge and skills to students, but also*

to form ethical principles in them, according to which they should act in their further activities. The formation of professional etiquette is part of the general development of the personality of a future lawyer, which includes ethical and moral education, as well as preparation for practical work. Methods. Professional etiquette of law students is an important aspect of their professional development, since it defines the boundaries and rules of conduct that ensure effective and ethically justified interaction in the legal sphere. A lawyer who adheres to high standards of professional ethics contributes to the development of legal culture and the strengthening of law and order in society. He respects the rights and dignity of other people, clearly adheres to the principles of justice, objectivity and impartiality, which are the main features of legal activity.

In the process of training students in legal specialties, an important role is played by the academic environment, which creates conditions for the development of professional etiquette. Students must not only master theoretical knowledge of law, but also form the skills of correct communication, ethical behavior and professional responsibility. Results. Teachers of legal disciplines are key figures in the process of forming professional etiquette. They must not only transfer knowledge of legal norms to students, but also monitor their behavior, providing feedback on compliance with ethical norms. An important aspect is practical classes, where students learn to interact with other participants in the educational process, in particular, through modeling various situations that may arise in legal practice.

Conclusions. Law students should understand that their professional etiquette is formed not only through theoretical knowledge, but also through moral and ethical principles that they acquire in the process of interacting with colleagues, teachers and other representatives of the academic environment. An important component of this process is the development of such qualities as responsibility, discipline, the ability to think critically and objectively, which allows students to realize the importance of ethics and morality in their future profession.

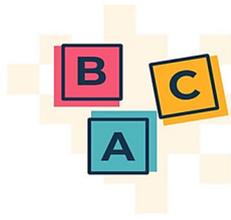

Keywords: academic environment, professional etiquette, responsibility, discipline, teachers, students, higher education institution.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими чи практичними завданнями (Вступ). Академічне середовище відіграє ключову роль у процесі формування майбутніх фахівців у різних сферах професійної діяльності, зокрема у юридичній. Одним із важливих аспектів підготовки юристів є розвиток не лише їхніх технічних і теоретичних знань, але й формування етичних стандартів і норм поведінки, які складають основу професійного етикету. Професійний етикет юриста, що включає правила взаємодії з клієнтами, колегами, судами та іншими учасниками правової діяльності, є важливим елементом професійної культури, що визначає не лише ефективність роботи юриста, а й загальний рівень правової культури в суспільстві.

Академічне середовище закладу вищої освіти, як етап професійної підготовки, має значний вплив на формування у студентів-юристів етичних норм, стандартів поведінки та внутрішніх переконань, що в майбутньому сприятимуть їхньому професійному становленню. Вивчення правових дисциплін та участь у навчальних процесах у колективі викладачів і студентів дозволяє молодим юристам усвідомити важливість етики в їхній діяльності та сформувати практичні навички правильного поводження у професійному середовищі.

Однією з проблем є недостатня увага до формування професійного етикету в академічному середовищі у процесі навчання. Тому необхідно досліджувати, як саме академічне середовище закладів вищої освіти впливає на формування професійного етикету у студентів юридичних спеціальностей. Це дозволить не лише підвищити рівень професіоналізму майбутніх юристів, а й сприяти

розвитку правової культури в суспільстві, створюючи умови для формування чесної, відповідальної та етично свідомої юридичної спільноти.

Аналіз останніх досліджень і публікацій (Огляд літератури). Останні дослідження щодо впливу академічного середовища на формування професійного етикету студентів, вітчизняні вчені, у своїх наукових працях такі як, І. Ковальчук, [1], С. Чернишова, [2] Л. Овчаренко, [3] П. Артьомов, І. Пак, [4], Т. Гребенюк, [5], О. Семенов та ін., [6], С. Литвинська, [7], О. Прудніков, [8], Г. Білавич, [9], Д. Біловус, [10], К. Вовчастий, [11], Л. Литвинова, [12], Т. Дерев'янка, [13], О. Соловей, [14], С. Гончар, [15], показують, що академічне середовище є ключовим фактором у формуванні моральних та етичних орієнтирів студентів, включаючи майбутніх юристів. Університети та юридичні факультети не лише навчають теоретичних аспектів права, але й є важливими центрами для виховання майбутніх фахівців, де формується їхній професійний етикет, поведінка та відповідальність. Аналіз наукових праць вчених дав підстави стверджувати, що питання підготовки майбутніх фахівців професійної освіти в умовах дистанційного навчання потребують додаткового вивчення. А саме відсутність досліджень, що конкретно розглядають, як академічне середовище формує у студентів-юристів ті чи інші етичні норми; відсутність міждисциплінарних підходів де не завжди поєднуються психологічні, соціологічні та педагогічні аспекти формування етикету; як впливає академічне середовище на формування етикету в умовах цифровізації та глобалізації з врахуванням того, як цифрове навчання та зміни в соціальній взаємодії студентів через онлайн-платформи впливають на розвиток професійного етикету, є досить новою і мало дослідженою темою і т.д.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Більшість досліджень обмежуються вузьким підходом, не поєднуючи різні дисципліни для комплексного вивчення професійного етикету. Нами описано, як впливає

академічне середовище на формування професійного етикету у студентів при застосуванні міждисциплінарного підходу, що поєднує елементи педагогіки, психології, соціології та права. Завдяки цьому підходу ми змогли більш глибоко розкрити механізми впливу освітнього процесу на розвиток етичних норм і стандартів поведінки у студентів-юристів, враховуючи їх соціальне середовище, індивідуальні особливості та культурні контексти.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є глибоке вивчення процесу формування професійного етикету у студентів-юристів через призму впливу академічного середовища, а також виявлення шляхів оптимізації цього процесу для покращення підготовки майбутніх юристів до професійної діяльності. Основною метою даного дослідження є аналіз впливу академічного середовища на формування професійного етикету у студентів-юристів, а також розробка рекомендацій щодо вдосконалення освітнього процесу для підвищення ефективності цього формування.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням здобутих наукових результатів (Результати дослідження). Формування професійного етикету у студентів-юристів є важливою складовою процесу їхньої професійної підготовки. Зростаючі вимоги до правознавців, у тому числі щодо етичних норм, моральної відповідальності та професіоналізму, вимагають оновлення підходів до їх навчання в академічному середовищі. У зв'язку з цим важливим є дослідження того, як академічне середовище, що включає викладачів, навчальні програми, міжособистісні стосунки в університеті, а також практичний досвід, формує професійний етикет у студентів-юристів.

Таблиця 1

Вплив академічного середовища на формування професійного етикету у студентів-юристів

Фактори академічного середовища	Методи навчання та вплив	Результати впливу на професійний етикет
Викладачі та наставники	Формування етичних норм через особистий приклад, наставництво	Розвиток етичних норм, зростання професійної поведінки
Навчальні програми та курси	Спеціалізовані курси з етики, юридичної практики	Поглиблене розуміння етики професії, здатність застосовувати етичні норми
Соціокультурне середовище	Дискусії, семінари, рольові ігри, культурні обміни	Підвищення рівня толерантності, розвиток культурної чутливості
Групова динаміка серед студентів	Спільна робота в групах, групові дискусії	Формування соціальних норм і цінностей, адаптація до професійних стандартів
Індивідуальні фактори студентів	Психологічні тренінги, робота над особистими якостями	Розвиток особистісної відповідальності, формування етичної самосвідомості

Джерело: власна розробка авторів

Ця таблиця дозволяє чітко структурувати фактори, які впливають на формування професійного етикету, а також методи навчання і результати, до яких вони призводять.

Академічне середовище є важливим фактором, що впливає на розвиток етичних і моральних стандартів у студентів. У юридичній освіті це середовище включає не лише навчальні курси, але й професійну культуру, взаємодію викладачів та студентів, внутрішній моральний клімат освітнього закладу. У межах дослідження було виділено кілька основних компонентів академічного середовища, які мають вплив на формування професійного етикету у студентів-юристів [5-6]. Викладачі в юридичних факультетах мають не лише освітню, але й виховну роль у формуванні професійного етикету у студентів-юристів. І хоча

ПЕДАГОГІЧНА АКАДЕМІЯ: НАУКОВІ ЗАПИСКИ

основною їхньою функцією є передача знань і навичок, важливо зазначити, що вони виступають зразками професійної поведінки для студентів. Студенти часто орієнтуються на своїх викладачів як на ідеали, зокрема в етичному аспекті професії. Поведінка викладача, його стиль комунікації, взаємодія зі студентами та колегами створюють певні стандарти для студентів. Наприклад, викладач, який дотримується високих етичних стандартів у своїй діяльності (поважає думки студентів, не толерує плагіат, дотримується принципів чесності у взаємодії), створює позитивний етичний клімат, який потім переноситься на поведінку студентів [7-8]. Студенти не лише засвоюють професійні знання, але й переймають соціально етичні норми, які стають невід'ємною частиною їхнього професійного життя.

Педагогічний стиль викладача також впливає на формування етичних уявлень студентів. Коли викладач активно стимулює дискусії на етичні теми, організовує дебати, в яких студенти мають можливість висловлювати свої думки і уважно слухати думки інших, це не лише сприяє розвитку критичного мислення, але й формує важливі етичні якості, такі як повага до чужих точок зору та вміння аргументувати власну позицію [9-10]. Нерідко важливу роль у формуванні професійного етикету відіграє не лише викладання певних дисциплін, але й форма особистого наставництва, яку викладачі надають студентам. Наставники можуть допомогти студентам сформувати професійне світобачення, вчити їх моральним орієнтирам через приклади з власного професійного досвіду, а також надавати поради щодо етичних дилем, з якими студенти можуть зіткнутися в майбутній професійній діяльності [11-13]. Отже, академічне середовище, включаючи викладачів, культурні та морально-етичні орієнтири освітнього закладу, а також практичний досвід, створюють потужні механізми для формування професійного етикету у студентів-юристів. Важливо, щоб навчальні програми включали етичні аспекти не лише в теоретичному, але

й в практичному контексті, що дозволить майбутнім юристам не тільки засвоїти знання, але й розвинути моральну відповідальність та етичну компетентність, необхідні для ефективної професійної діяльності [14-15].

Висновки. Професійний етикет є невід'ємною складовою правознавчої діяльності, і його формування є важливим етапом у підготовці студентів-юристів до професійної діяльності. Академічне середовище, яке включає викладачів, навчальні програми, практичний досвід, а також взаємодію між студентами, має вирішальний вплив на розвиток морально-етичних норм і стандартів у майбутніх юристів.

Важливо забезпечити гармонійне поєднання теоретичних знань і практичних навичок, що дозволить майбутнім юристам не тільки бути висококваліфікованими фахівцями, але й дотримуватись високих етичних стандартів у своїй професійній діяльності.

В подальших розвідках необхідно створювати середовище для відкритих дискусій щодо етики та моральних аспектів професії юриста, що дозволить студентам краще розуміти важливість етичних норм і принципів у їхній професійній діяльності.

Список використаних джерел

1. Ковальчук І. (2019). Візуальний образ викладача: важливість та вплив на сприйняття студентів. Педагогічні науки, 7(4), 23-34.
2. Чернишова С. (2019). Ефективні стратегії комунікації для молодих викладачів. Науковий вісник університету, 18(3), 67-78
3. Овчаренко, Л. Р. (2016). Формування іншомовної комунікативної компетентності студентів немовних спеціальностей. Професійна освіта: проблеми і перспективи, (11), 104-110.
4. Артёмов, П. М., & Пак, І. В. (2016). Академічна нечесність як елемент академічної культури українського студентства: результати емпіричних

досліджень. Вісник Харківського національного університету імені ВН Каразіна. Серія: Соціологічні дослідження сучасного суспільства: методологія, теорія, методи, (37), 234-240.

5. Гребенюк Т. В. Академічна доброчесність : навч. посіб. для студ. 1-го курсу всіх спеціальностей медич. та фармацевтичних ф-тів. – Запоріжжя : ЗДМУ, 2021. – 108 с.

6. Семенов, О. М., Семеніхіна, О. В., Безуглий, Д. С. (2017). Формування академічної культури педагога-дослідника в умовах цифрового творчого середовища. Інформаційні технології і засоби навчання, (62,№ 6), 240-251.

7. Наукові комунікації у фаховій діяльності : навч. посіб. / Литвинська С. В., Приходько О. Ю., Сібрुक А. В. та ін. — К. : Талком, 2024. — 134 с.

8. Прудніков, О. В., Василюк, С. М., & Гуцуляк, А. І. (2018). Психолого-педагогічна культура як складова академічної культури викладача вищої школи. Прикарпатський вісник НТШ. Пульс, (7-8), 85-89.

9. Білавич, Г. В., Клепар, М. В., Савчук, Б. П., & Гнатишин, С. І. Українське наукове мовлення в контексті професійної підготовки майбутніх фахівців. Медична освіта, (2), 76-81.

10. Криштанович, М. Ф., & Біловус, Д. І. (2023). Особливості формування професійного етикету майбутніх юристів. Академічні візії, (18). вилучено із <https://academy-vision.org/index.php/av/article/view/330>

11. Криштанович, М. Ф., Вовчастий К., Організаційно-педагогічні умови реалізації підготовки викладача права в закладі вищої освіти. Науково-педагогічний журнал «Освітні обрії», Івано-Франківський інститут післядипломної педагогічної освіти, Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника. Том 56 № 1 (2023), м. Івано-Франківськ, - С. 65-68. <https://doi.org/10.15330/obrii.56.1.65-68>

12. Литвинова, Л. (2020). Адаптація інноваційних методів навчання в юридичних факультетах: Нові підходи до правничої освіти. Педагогічна наука і практика, 60(4), – С. 73-82.
13. Дерев'янка, Т. (2021). Активні методи навчання в правничій освіті: Використання рольових ігор та кейс-методів. Журнал правничої освіти. 35(2), – С. 102-113.
14. Соловей, О. (2020). Розвиток критичного мислення у студентів правничих факультетів через інтерактивні методи навчання. Педагогіка і право. 59(4), – С. 78-89.
15. Гончар, С. (2022). Цифрові інструменти для правників: Віртуальні суди та онлайн-курси як інструменти навчання. Юридична освіта і практика. 61(3), – С. 45-57.